

Candriam Uitsluitingsbeleid

Inhoudsopgave.

1.	Context en toepassingsgebied	3
2.	Overzicht uitsluitingsbeleid	4
2.1.	Candriam Bedrijfsbeleid	5
2.1.1.	Wapens	5
2.1.2.	Tabak	6
2.1.3.	Thermische steenkool	7
2.2.	Candriam uitgebreid uitsluitingsbeleid	7
2.2.1.	Wapens	7
2.2.2.	Thermische steenkool	7
2.2.3.	Opwekking elektriciteit	8
2.2.4.	Olie & Gas	8
2.2.5.	Activiteiten in onderdrukkende regimes	9
2.3.	Uitsluitingsbeleid van Candriam SRI	10
2.3.1.	Content voor volwassenen	10
2.3.2.	Alcohol	11
2.3.3.	Dierenproeven	11
2.3.4.	Kansspelen	11
2.3.5.	Genetische Modificatie	12
2.3.6.	Kernenergie	13
2.3.7.	Palmolie	14
3.	Evaluatieproces en uitvoering	15
3.1.	Identificatie van betrokkenheid van de onderneming bij controversiële activiteiten	15
3.2.	Beoordeling van de betrokkenheid van de onderneming bij controversiële activiteiten	15
3.3.	Eindoordeel over betrokkenheid	16
4.	Op normen gebaseerde analyse	16
5.	Extra uitzichten	17
5.1.1.	Biodiversiteit	17
5.1.2.	Doodstraf	17
5.1.3.	Bont	18
5.1.4.	Landroof	18
5.1.5.	Belastingontduiking	18
5.1.6.	Giftige stoffen voor het milieu en de menselijke gezondheid	19
5.1.7.	Waterverbruik	20
6.	Bijlage	21

1. Context en toepassingsgebied

Candriam zet zich al meer dan 25 jaar in voor duurzaam beleggen. Het bedrijf lanceerde zijn eerste duurzame strategie in 1996 en is trots een van de oprichters van de UN PRI van 2006. Als erkend leider op het gebied van duurzaamheid is het bedrijf van mening dat zijn acties een positief effect moeten hebben op al zijn belanghebbenden.

Dit controversiële activiteitenbeleid is de concrete uitdrukking van Candriams leiderschap op het gebied van duurzaamheid. Het definieert welke activiteiten, vanwege hun algemeen erkende ethische en economische onduurzaamheid, moeten worden uitgesloten van Candriam's investeringen op drie verschillende niveaus:

- **Bedrijfsbreed uitsluitingsbeleid**, uitsluiting voor alle investeringen van de meest controversiële en niet-duurzame activiteiten (controversiële wapens, thermische kolen en tabak).
- **Uitgebreid uitsluitingsbeleid**, een tussenniveau met uitsluitingen met betrekking tot conventionele wapens, onderdrukkende regimes en klimaatgerelateerde risico's.
- **SRI Uitsluitingsbeleid**, het meest uitgebreide niveau van uitsluitingen dat een groot aantal controversiële activiteiten omvat (inhoud voor volwassenen, alcohol, gokken, enz.).

Candriam erkent de belangrijke rol die vermogensbeheerders spelen bij het aanpakken van grote mondiale uitdagingen, zoals klimaatverandering, het behoud van biodiversiteit of het garanderen van fatsoenlijke werkomstandigheden voor iedereen, en streeft ernaar voorop te lopen op het gebied van duurzaamheid door haar beleid en praktijken te bevorderen.

Toepassingsgebied

Het bedrijfsbrede uitsluitingsbeleid is van toepassing op alle fondsen waarover Candriam als beheermaatschappij en beleggingsbeheerder (de "portefeuilles") de volledige zeggenschap heeft. Dit beleid heeft dus betrekking op het grootste deel van het door Candriam beheerde vermogen, met enkele uitzonderingen. De volgende activa zijn uitgesloten van het toepassingsgebied van dit beleid:

- Fondsen waarvoor Candriam de beheermaatschappij is, maar het beleggingsbeheer aan een andere entiteit heeft gedelegeerd.
- Fondsen waarvoor Candriam niet de beheermaatschappij is, maar het beleggingsbeheer via delegatie door een andere entiteit heeft verkregen.
- Fund of Funds beheerd door Candriam waarbij de onderliggende fondsen niet door Candriam worden beheerd.

Voor discretionaire portefeuillemandaten van derden worden bedrijfsbrede uitsluitingen toegepast indien partijen dit overeenkomen.

Het uitgebreide uitsluitingsbeleid¹ is van toepassing op oncologie-, Europese en EMU-aandelenstrategieën² in de SICAV Candriam Equities L, terwijl het uitsluitingsbeleid **SRI van toepassing is** op alle strategieën die binnen de SICAV's Candriam Sustainable en IndexIQ worden beheerd, en een deel van de strategieën die binnen de SICAV Candriam Fund³ worden beheerd.

¹ Van toepassing vanaf de publicatie van de nieuwe versie van het Prospectus in oktober 2020.

² Niet van toepassing op onze Equity Europe Conviction-strategie.

³ Van toepassing op de Fossilvrije strategieën

2. Overzicht uitsluitingsbeleid

Uitsluiting ⁴	1 - Bedrijfsbreed Beleid	2 - Uitgebreide uitsluiting Beleid	3 - Uitsluiting van duurzaam beleggen Beleid
Controversiële wapens	<ul style="list-style-type: none"> Enige betrokkenheid bij: 1/Antipersoneel landmijnen, 2/Clusterbommen, 3/Depleted Uranium, 4/Chemische wapens, 5/ Biologische wapens. Witte fosfor: 5% inkomstendrempel 		Elke betrokkenheid bij kernwapens en witte fosfor
Thermische steenkool	<ul style="list-style-type: none"> 10% omzetsdrempel* Bedrijven die nieuwe projecten ontwikkelen 		5% inkomstendrempel
Tabak			5% inkomstendrempel
Conventionele wapens		3% inkomstendrempel	
Opwekking elektriciteit		<ul style="list-style-type: none"> Bedrijven met nieuwe kolen- of nucleaire projecten Koolstofintensiteit afgestemd op een 2°C-traject Als er geen gegevens beschikbaar zijn over de koolstofintensiteit: <ul style="list-style-type: none"> Geen verbintenis van Parijs Bedrijven zonder nieuw project op basis van duurzame energie 	
Olie & Gas		Onconventionele O&G: <ul style="list-style-type: none"> 5% inkomstendrempel Bedrijven die nieuwe projecten ontwikkelen Conventionele O&G: <ul style="list-style-type: none"> 5% inkomstendrempel 	
Onderdrukkende regimes		<ul style="list-style-type: none"> Bedrijven: uitsluiting van ondernemingen met een hoog risico op het gebied van de mensenrechten Vorsten: land op onze lijst van onderdrukkende regimes 	
Content voor volwassenen			5% inkomstendrempel
Alcohol			10% omzetsdrempel
Dierenproeven			Geen verantwoord beleid en geen wettelijke verplichting om te testen
Kansspelen			5% inkomstendrempel
GGO			10% en geen verantwoord beleid
Kernenergie			<ul style="list-style-type: none"> 30% omzetsdrempel in ontwikkelde markten⁵ 5% omzetsdrempel in opkomende markten
Palmolie			Producenten/Distributeurs: <ul style="list-style-type: none"> 0 - 5% omzet, geen RSPO-lid, < 20% RSPO-gecertificeerde palmolie en geen ontbossingsbeleid > 5% omzet, geen RSPO-lid, < 50% RSPO-gecertificeerde palmolie en geen ontbossing.
			Kopers: <ul style="list-style-type: none"> > 5% omzet, geen RSPO-lid, < 50% RSPO-gecertificeerde palmolie en geen ontbossingsbeleid.
Op normen gebaseerde	Out List: ondernemingen met de ernstigste schendingen van de UNGC-beginselen		
		Rode vlag: "Rode" beoordelingen in een van de vier UNGC-pijlers.	

⁴ Het uitsluitingsbeleid van Candriam is onderworpen aan de beperkingen die inherent zijn aan de beschikbaarheid van ESG-gegevens en aan de onderliggende gegevensmethodologieën. Daarom worden de drempels zo goed mogelijk geanalyseerd en toegepast.

⁵ De drempel is van toepassing ongeacht de koolstofintensiteit

2.1. Candriam Bedrijfsbeleid

2.1.1. Wapens

2.1.1.1. De aanpak van Candriam

Directe vs. indirecte betrokkenheid

Bij de beoordeling van bewapening als controversiële activiteit maken wij onderscheid tussen directe en indirecte betrokkenheid:

- **Directe betrokkenheid:** Een onderneming wordt geacht rechtstreeks betrokken te zijn bij een bewapeningssysteem wanneer zij produceert / vervaardigt / diensten verleent / verkoopt / verhandelt:
 - Complete wapensystemen;
 - Kritische onderdelen van een armsysteem;
 - Kritieke diensten met betrekking tot een wapensysteem.

Onderdelen en diensten worden als kritieke onderdelen/diensten beschouwd wanneer zij aan de volgende twee voorwaarden voldoen:

- De componenten/diensten zijn specifiek ontworpen voor gebruik binnen of in verband met een wapensysteem;
- De componenten/diensten spelen een rol in de dodelijkheid van de wapensystemen. In dat geval worden de componenten en diensten "Key components & services" genoemd.

De aan militaire klanten verkochte onderdelen en diensten die niet specifiek zijn ontworpen voor een wapensysteem en die geen essentiële onderdelen van een wapensysteem zijn, vallen in de categorie "goederen en/of diensten voor tweëerlei gebruik of voor algemeen gebruik", : cateringapparatuur en -diensten, huisvestingsproducten en -diensten, vervoersapparatuur en -diensten, uniformen, reclamediensdiensten, kantoorcomputers, schoonmaakdiensten, elektriciteitsapparatuur en -diensten, verzekeringsdiensten, de organisatie van wapenbeurzen, enz.

- **Indirecte betrokkenheid:** Een bedrijf kan indirect betrokken zijn bij bewapening via aandelenbezit, d.w.z. wanneer een bedrijf aandelen bezit in andere bedrijven die rechtstreeks betrokken zijn bij wapensystemen en de kritieke onderdelen/diensten daarvan.

Conventionele vs. controversiële bewapening

Ten tweede houdt CANDRIAM bij de beoordeling van de betrokkenheid van een onderneming bij bewapening ook rekening met het soort bewapening. De benadering van Candriam maakt dus een onderscheid tussen **conventionele wapens en controversiële wapens**.

Volgens de huidige aanpak van CANDRIAM zijn controversiële wapens: (1) antipersoneelmijnen, (2) clusterbommen, (3) kernwapens, (4) wapens met verarmd uranium en bepantsering, (5) chemische wapens of (6) biologische wapens of (7) witte fosfor. Deze wapens zijn aangemerkt als controversiële wapens omdat zij aan drie criteria voldoen:

- Het willekeurige karakter van de wapens op het moment van gebruik: d.w.z. wanneer het gebruikte wapen niet alleen militaire doelen treft, maar waarschijnlijk ook burgerslachtoffers, schade aan civiele infrastructuur en andere bijkomende schade zal veroorzaken.
- worden geïdentificeerd als wapensystemen die zowel overbodig letsel als onnodig lijden veroorzaken.
- De potentiële humanitaire gevolgen op lange termijn van deze bewapening, die de volksgezondheid negatief kunnen beïnvloeden en/of de ontwikkeling en wederopbouw van voormalige door oorlog verscheurde gebieden kunnen belemmeren.

Voor meer informatie over onze methodologie en gegevensverstrekkers voor bewapening, zie de bijlage.

2.1.1.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

Op bedrijfsniveau sluit Candriam van al haar investeringen alle ondernemingen uit die:

- rechtstreeks betrokken zijn bij het ontwikkelen, produceren, testen, onderhouden en verkopen van een of meer van de volgende controversiële wapens (1) antipersoneelmijnen, (2) clusterbommen, (3) verarmd uranium, (4) chemische wapens of (5) biologische wapens, ongeacht de verkoop/inkomsten, alsmede (6) witte fosforwapens die de onderstaande drempel overschrijden:
 - Uitsluiting van bedrijven die meer dan 5% van hun totale omzet/inkomsten halen uit de productie, de fabricage, de handel, het testen of het onderhoud van wapens met witte fosfor; de drempel van 5% is aangenomen om te erkennen dat fosfor een stof voor tweërlei gebruik is.
 - een belang (deelname) van meer dan 50% bezitten in een bedrijf dat rechtstreeks betrokken is bij deze controversiële wapens.

Producenten van onderdelen en diensten die worden verkocht voor de vervaardiging van kernwapens vallen niet onder dit beleid. De productie van kernwapens als zodanig is momenteel niet verboden door een internationaal verdrag, in tegenstelling tot chemische en biologische wapens. Candriam acht daarom de ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van onderdelen of diensten voor de legale productie van kernwapens voor landen die volgens het internationale recht kernwapens mogen bezitten, subsidiabel.

2.1.2. Tabak

2.1.2.1. De aanpak van Candriam

Candriam erkent dat de consumptie en het gebruik van tabaksproducten, in welke hoeveelheid dan ook, negatieve maatschappelijke en gezondheidsproblemen veroorzaakt en een belangrijke doodsoorzaak is.

Tot de tabaksproducten die door de ondernemingen worden vervaardigd en in de handel gebracht, behoren sigaretten en sigaren, alsmede andere producten zoals pruimtabak, romige snuif en diptabak. Sigaretten vormen het grootste deel van de tabaksfabrikaten.

2.1.2.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

Ons beleid sluit alle ondernemingen uit die rechtstreeks betrokken zijn bij de tabaksindustrie en die meer dan 5% van hun inkomsten halen uit de productie van of de handel in tabaksproducten.

Candriam sanctioneert niet a priori bedrijven die indirect betrokken zijn bij de tabaksindustrie via ondersteunende producten en/of diensten (bv. leveranciers van verpakkingsmateriaal), aangezien hun activiteiten niet uitsluitend op de tabaksindustrie gericht zijn. Indien bedrijven echter producten en productiesystemen hebben ontwikkeld die toegesneden zijn op de tabaksindustrie, worden zij uitgesloten.

2.1.3. Thermische steenkool

2.1.3.1. De aanpak van Candriam

Exploratie, winning, verwerking, vervoer en distributie worden beschouwd als directe betrokkenheid bij de thermische kolenindustrie. Aangezien er geen alternatief is voor metallurgische steenkool voor de productie van staal, komt metallurgische steenkool niet in aanmerking voor uitsluiting. Synthese van vloeibare of vergaste brandstof uit steenkool is ook uitgesloten op basis van een zo goed mogelijke poging, aangezien het moeilijk is betrouwbare gegevens te vinden.

2.1.3.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

Candriam sluit van al haar investeringen ondernemingen uit die rechtstreeks betrokken zijn bij de thermische kolenindustrie en meer dan 10% van hun inkomsten halen uit kolenwinning of elektriciteitsproductie uit kolen.

De uitsluiting van ondernemingen die nieuwe projecten ontwikkelen wordt gewaardeerd zonder een minimuminkomstengrens.

Nieuwe projecten worden als effectief beschouwd wanneer het definitieve investeringsbesluit (FID) is genomen. Sommige situaties vóór de daadwerkelijke ingebruikneming (vergunningverlening, aankondiging) kunnen per geval ook aanleiding geven tot uitsluiting.

2.2. Candriam uitgebreid uitsluitingsbeleid

Ons uitgebreid uitsluitingsbeleid omvat de voornoemde uitsluitingen en de uitsluitingen die hieruit voortvloeien.

2.2.1. Wapens

Naast de hierboven vermelde uitsluitingen sluit **Candriam's Extended** en **SRI Exclusion Policy** alle ondernemingen uit die:

- Zijn rechtstreeks betrokken bij de ontwikkeling, de productie, het testen, het onderhoud en de verkoop van kernwapens. Ondernemingen die kernwapens of kritieke onderdelen/diensten van kernwapens produceren/vervaardigen/onderhouden/verkopen/verhandelen, ongeacht of het klantland het Verdrag inzake de niet-verspreiding van kernwapens heeft ondertekend en bekrachtigd, worden geacht betrokken te zijn bij bewapeningsactiviteiten voor kernwapens;
- Zijn rechtstreeks betrokken bij de ontwikkeling, de productie, het testen, het onderhoud en de verkoop van wapens met witte fosfor;
- meer dan 3% van hun totale omzet/inkomsten halen uit het produceren, vervaardigen, verhandelen, testen of onderhouden van conventionele wapens en/of kritische onderdelen/diensten voor conventionele wapens;
- Een aandeel van meer dan 10% bezitten in een onderneming die rechtstreeks betrokken is bij conventionele of controversiële wapens.

2.2.2. Thermische steenkool

Candriam's uitgebreide en **SRI Uitsluitingsbeleid** willen verder gaan door de waardeketen van thermische kolen en de uitsluitingsdrempel in overweging te nemen.

Candriam sluit van investeringen alle ondernemingen uit die rechtstreeks betrokken zijn bij de thermische kolenindustrie en meer dan 5% van hun inkomsten halen, en indien geen geloofwaardige

afstemming op de Overeenkomst van Parijs is aangetoond, met name door een robuuste SBTi-doelstelling of de toewijzing van een voldoende groot deel van de kapitaaluitgaven aan activiteiten die een positieve bijdrage leveren.

2.2.3. Opwekking elektriciteit

2.2.3.1. De aanpak van Candriam

Aangezien het emissieniveau varieert naargelang van de elektriciteitsopwekkingsbronnen, is het belangrijk het niveau van de broeikasgassen die per kWh worden uitgestoten te beoordelen om te meten in hoeverre de bedrijven afgestemd zijn op een 2°C-traject. Daarom nemen wij de koolstofintensiteit van energieproducenten mee in onze duurzaamheidsbeoordeling.

Aangezien de koolstofintensiteit van emittenten niet altijd beschikbaar is, hebben wij andere indicatoren vastgesteld om aan te tonen dat een emittent zich aan de akkoorden van Parijs houdt. In de analyse van energieproducenten beoordelen wij namelijk ook of zij zich op een overgangspad bevinden dat in overeenstemming is met de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs en een tweegradenscenario op basis van andere maatstaven, zoals investeringsplannen en geloofwaardigheid van netto-nuldoelstellingen. De gebruikte maatstaven zijn toekomstgericht en evolueren in de tijd om rekening te houden met de evolutie van ondernemingen naar een overgangstraject.

Candriam is van mening dat een toenemend gebruik van steenkool bij de opwekking van elektriciteit niet in overeenstemming is met het Akkoord van Parijs. Anderzijds beschouwt Candriam kernenergie weliswaar als een tussenoplossing, maar wij erkennen de financiële risico's en de controverses die ermee gepaard gaan. Met name vanwege de - zeer lage waarschijnlijkheid maar hoge impact - mogelijkheden voor ongevallen en vanwege de langdurige opberging van kernafval.

2.2.3.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

Candriam sluit van al haar investeringen energieproducerende bedrijven uit met een koolstofintensiteit van meer dan 374 gCO₂/kWh voor 2022, of met een trend naar toenemende kolen- en nucleaire opwekkingscapaciteit.

Indien er geen gegevens over de koolstofintensiteit van de elektriciteitsproducenten beschikbaar zijn, zullen wij alternatieve informatiebronnen zoeken en goede praktijken aantonen:

De energiemix is een zinvolle, maar niet voldoende indicator. Het is noodzakelijk dat het gebruik van thermische kolen en kernenergie bij de elektriciteitsproductie niet toeneemt, in tegenstelling tot het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, zowel qua productie als qua capaciteit.

Bovendien moet de afstemming op de Overeenkomst van Parijs worden aangetoond, en met name door een robuuste SBTi-doelstelling, een voldoende gebruik van zijn kapitaaluitgaven voor dit doel of het ontlenen van het grootste deel van zijn inkomsten aan het gebruik van hernieuwbare energie bij de elektriciteitsproductie.

2.2.4. Olie & Gas

2.2.4.1. De aanpak van Candriam

Bij de beoordeling van energiebronnen vinden wij dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen olie- en gasvoorziening afkomstig van conventionele en onconventionele winning. Het belangrijkste verschil vloeit voort uit de voor de winning vereiste technieken en de aard van het reservoir.

Conventionele olie en gas worden gewonnen uit formaties die eenvoudiger te winnen zijn dan onconventionele olie en gas waarvoor complexe winningsmethoden nodig zijn met negatieve gevolgen voor het milieu. De winning van onconventionele hulpbronnen vergt doorgaans meer energie en meer water en chemische stoffen in het geval van hydraulische breuktechnieken. Als zodanig zijn onconventionele methoden koolstof- en waterintensiever dan conventionele projecten. Afhankelijk van het type hulpbron kunnen onconventionele methoden ook meer landverstoring (waaronder ontbossing) en meer afvalwater veroorzaken.

Wij delen de volgende activiteiten en bronnen in:

- .: de winning van teer/oliezand, schaliegas/olie, ticht gas/olie, methaan uit kolenlagen en poolboringen
- **Conventionele olie- en gaswinning:** dit omvat conventionele olie en conventioneel aardgas

Candriam beschouwt de exploratie en winning als directe betrokkenheid bij de olie- en gasindustrie, terwijl transport en raffinage als indirecte betrokkenheid worden beschouwd.

Candriam erkent dat de overgang naar een koolstofarme economie tijd vergt. Daarom wordt in onze aanpak ook rekening gehouden met de energietransitiestrategie van bedrijven die actief zijn in de conventionele olie- en gasindustrie, met zeer duidelijke en ambitieuze drempels die in overeenstemming zijn met de trajecten van Parijs. De blootstelling aan onconventionele olie en gas wordt daarentegen onverenigbaar geacht met de energietransitie, gezien de groei ervan en de negatieve milieueffecten die ermee gepaard gaan.

2.2.4.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

Candriam sluit van al haar investeringen ondernemingen uit die meer dan 5% van hun inkomsten halen uit alle betrokkenheid bij conventionele of directe betrokkenheid bij onconventionele olie & gas en ondernemingen die nieuwe onconventionele projecten ontwikkelen. Bedrijven die een geloofwaardige en door de SBTi gevalideerde energietransitiestrategie hebben aangetoond of die meer dan 15% van hun kapitaaluitgaven besteden aan activiteiten die positief bijdragen tot klimaatactie, kunnen in aanmerking blijven komen.

De uitsluiting van ondernemingen die nieuwe onconventionele olie- en gasprojecten ontwikkelen, wordt doorgevoerd zonder een minimale inkomstdrempel.

Nieuwe projecten worden als effectief beschouwd wanneer het definitieve investeringsbesluit (FID) is genomen. Sommige situaties vóór de daadwerkelijke ingebruikneming (vergunningverlening, aankondiging) kunnen per geval ook aanleiding geven tot uitsluiting.

2.2.5. Activiteiten in onderdrukkende regimes

2.2.5.1. De aanpak van Candriam

Onze lijst van onderdrukkende regimes bestaat uit landen waar de mensenrechten regelmatig ernstig worden geschonden, fundamentele vrijheden systematisch worden ontzegd en de veiligheid van mensen niet is gegarandeerd als gevolg van overheidsfalen en systematische ethische inbreuken. Ook totalitaire staten of landen waar de regering oorlog voert tegen de eigen bevolking, nemen wij uiterst zorgvuldig in overweging. Voor de samenstelling van de lijst van onderdrukkende regimes gebruiken wij gegevens uit externe bronnen, zoals de Freedom House's Freedom in the World Index, de World Bank Governance Indicators en de Democracy Index van de Economist Intelligence Unit, die onze kwalitatieve beoordeling van niet-democratische landen ondersteunen.

Voor deze lijst van landen hebben de analisten van Candriam processen ontwikkeld die van toepassing zijn op overheids- en bedrijfsinvesteringen. Zij omvatten uitsluiting, beperking en betrokkenheid, afhankelijk van onze risicobeoordeling.

2.2.5.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

Bedrijven:

Wij sluiten ondernemingen uit van ons ESG-beleggingsuniversum wanneer wij van mening zijn dat de mensenrechtenrisico's te groot zijn en onvoldoende worden beperkt.

Onze analisten beoordelen zorgvuldig de potentiële voordelen die bedrijfsactiviteiten in beursgenoteerde landen kunnen opleveren tegenover de risico's van mogelijke steun aan regeringen in hun antidemocratische praktijken. Wij analyseren de mate van blootstelling van ondernemingen (activa in het land, verkoop aan de markt, blootstelling aan de toeleveringsketen) en de aard van de uitgevoerde activiteiten: type contract (bijv. of vergunningen voor de exploratie van natuurlijke hulpbronnen ten goede komen aan de staat of aan lokale gemeenschappen), aard van de producten en diensten (of het regime gebruik maakt van bewakingstechnologie, gegevensbeheerssystemen of mobiele netwerken om zijn gezag op te leggen), relatie met de autoriteiten (bijv. risico's van omkoping en corruptie), enz. Voor enkele landen die als sterk onderdrukkende regimes worden beschouwd, zijn wij van mening dat elke activiteit negatieve gevolgen kan hebben.

Regeringen:

Schuld die is uitgegeven door soevereine of quasi-soevereine entiteiten die op de lijst van onderdrukkende regimes staan, komt niet in aanmerking voor belegging door de ESG-beleggingen van Candriam.

2.3. Uitsluitingsbeleid van Candriam SRI

Ons uitsluitingsbeleid inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen omvat de bovengenoemde uitsluitingen en de uitsluitingen die hieronder vallen.

2.3.1. Content voor volwassenen

2.3.1.1. De aanpak van Candriam

Wij hebben ervoor gekozen de standaarddefinitie van "inhoud voor volwassenen" uit te breiden tot "gewelddadige inhoud" (afbeeldingen van daden van fysieke agressie door een mens tegen een ander). Onze definitie omvat dus alle inhoud die materiaal levert dat niet geschikt is voor alle doelgroepen, d.w.z. inhoud die appelleert aan primaire geweldsdrift of die expliciete afbeeldingen van seksueel getinte onderwerpen bevat.

2.3.1.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

Ons beleid sluit alle zuivere spelers op het gebied van inhoud voor volwassenen uit, alsmede elk bedrijf dat meer dan 5% van zijn inkomsten uit inhoud voor volwassenen haalt, al dan niet via deelneming.

2.3.2. Alcohol

2.3.2.1. De aanpak van Candriam

Candriam erkent dat overmatige en chronische consumptie en gebruik van alcoholproducten kan leiden tot negatieve maatschappelijke problemen zoals gezondheidsproblemen en verkeersongevallen. De blootstelling van het bedrijf aan de vervaardiging en/of verkoop van alcoholproducten wordt systematisch beoordeeld wanneer het ESG-bedrijf wordt gescreend.

2.3.2.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

Ons beleid sluit bedrijven uit die rechtstreeks betrokken zijn bij alcohol - d.w.z. brouwers, distilleerders, wijnboeren, detailhandelaars, eigenaars en exploitanten van alcoholzaken, restaurants die alcohol schenken - evenals detailhandelaars in alcohol die meer dan 10% van hun inkomsten halen uit de productie of verkoop van alcoholische producten.

2.3.3. Dierenproeven

2.3.3.1. De aanpak van Candriam

Candriam bevordert het gebruik van alternatieve methoden ter vervanging van dierenproeven wanneer het vermogen om de veiligheid van een product te beoordelen niet in het gedrang komt. Candriam erkent echter ook dat, hoewel alternatieve methoden kunnen beoordelen of een nieuwe verbinding het gewenste effect heeft op geïsoleerde cellen of weefsels en nuttig kunnen zijn voor de screening en de eerste stappen van gevarenidentificatie, zij niet systematisch in vivo onderzoek kunnen vervangen. Dierenproeven kunnen dus de kloof overbruggen tussen methoden zonder dieren en proeven op de mens.

Candriam is daarom voorstander van duurzame en verantwoorde investeringen in bedrijven die betrokken zijn bij dierenproeven en die (in een verantwoord beleid) de "drie R"-principes van Vervanging, Vermindering en Verfijning uitvoerig aanpakken en naleven, die erop gericht zijn alternatieve methoden te gebruiken, het aantal gebruikte dieren te verminderen en de pijn en het leed van de dieren tot een minimum te beperken.

2.3.3.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

Ons beleid sluit alle bedrijven uit die dierenproeven uitvoeren op producten waarvoor:

- er is geen wettelijke verplichting en het bedrijf heeft geen verantwoordelijk beleid (de drie V's); of
- zijn dierenproeven verboden.

2.3.4. Kansspelen

2.3.4.1. De aanpak van Candriam

Candriam erkent de controversiële aard van gokken en de kwetsbaarheid van belanghebbenden die zich met deze activiteit bezighouden. Voor ondernemingen die de hieronder genoemde drempel respecteren, maar die actiever betrokken zijn bij gokken en/of de vervaardiging van gokproducten (spellen), zullen wij beoordelen of deze ondernemingen de productrisico's uitgebreid aanpakken en

toezicht houden op de verkooppraktijken om kwetsbare consumenten, zoals minderjarigen, te beschermen.

Daartoe kunnen wij voor ondernemingen die de vastgestelde drempel respecteren, ook in aanmerking nemen of zij een verantwoord beleid hebben gevoerd:

- Voor bedrijven **die rechtstreeks betrokken zijn bij** gokken (fabrikanten van automaten of software, casino's, loterijen, bookmakers, gokwebsites, verkooppunten met speelautomaten, gokuitzendingen) gaan wij na of zij een beleid hebben dat gericht is op ontwerp, gedragstransparantie en klantenondersteuning.
- Voor bedrijven **die indirect betrokken zijn bij** gokken via intermediaire diensten voor toegang tot gokken (bv. aanbieders van online betalingsdiensten, algemene detailhandelaren, luchthavens die gokproducten hosten), gaan wij na of zij een beleid voeren dat erop gericht is de consument beter te beschermen (bv. beperkte toegang tot "gokkanalen" via toegang met een wachtwoord).

Het opstellen van een beleid is geen hard criterium, maar verschaft ons meer inzicht in de verantwoorde praktijken van een bedrijf.

2.3.4.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

Ons beleid sluit uit dat zij direct of indirect meer dan 5% van hun totale inkomsten (zelfs via deelnemingen) uit gokactiviteiten halen.

2.3.5. Genetische Modificatie

2.3.5.1. De aanpak van Candriam

Een genetisch gemodificeerd organisme (GGO) is een organisme waarvan het genetisch materiaal zodanig is veranderd dat het niet op natuurlijke wijze door voortplanting en/of natuurlijke recombinate tot stand komt.

Candriam erkent de onzekerheden rond de productie en het gebruik van GGO's en kiest daarom voor een evenwichtige aanpak. De beoordeling van deze activiteit is gebaseerd op de blootstelling aan GGO's, het bestaan van een verantwoord beleid en de naleving van internationale verdragen inzake GGO's.

De kenmerken van een verantwoord beleid hangen af van de betrokken sector:

- Bedrijven in de sectoren levensmiddelen, dranken en tabak of de detailhandel in levensmiddelen en basisproducten moeten in hun verantwoord beleid ten minste aandacht besteden aan duidelijke etiketterings- en traceerbaarheidsprocedures om de consumenten een adequate basis voor hun aankoopbeslissingen te bieden. De etikettering van deze producten moet begrijpelijk zijn en nuttige informatie verschaffen. Bovendien moeten bedrijven ervoor zorgen dat hun leveranciers strikte richtsnoeren volgen.
- Bedrijven in de chemische, farmaceutische, landbouw-, biotechnologie- of gezondheidssector moeten ten minste de gevaarlijke aard van GGO's erkennen, de wet naleven, een volledige risicobeoordeling uitvoeren en zorgen voor een ingeperkt gebruik in O&O.

Hoewel ondernemingen uit de sectoren horeca, recreatie en vervoer, afhankelijk van de geografische ligging van hun activiteiten, waarschijnlijk producten verkopen die genetisch gemodificeerde organismen bevatten, sanctioneert Candriam hen niet a priori omdat de wijze waarop zij door GGO's worden beïnvloed, zeer beperkt is.

2.3.5.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

Ons beleid sluit alle bedrijven uit die rechtstreeks betrokken zijn bij GGO's die:

- meer dan 10% van hun inkomsten uit GGO-activiteiten halen zonder een toepasselijk verantwoord beleid zoals hierboven beschreven; of
- zijn onderworpen aan significante, systematische en herhaalde inbreuken op internationale verdragen betreffende GGO's.

2.3.6. Kernenergie

2.3.6.1. De aanpak van Candriam

Ondanks de voordelen van kernenergie als koolstofarme energie met lage marginale kosten (in vergelijking met bijvoorbeeld steenkool) die het risico van voorzieningsonzekerheid beperkt, bestaat er een enorme controverse over het gebruik van kernenergie als levensvatbaar en duurzaam alternatief voor andere vormen van energie vanwege de aanzienlijke risico's en aansprakelijkheden op het gebied van milieu, veiligheid en beveiliging in verband met kernreacties, kernafval, de ontmanteling van kerncentrales en de proliferatie van splijtstoffen.

Kernenergie is, zolang zij onder de hoogste veiligheidsvoorwaarden wordt geëxploiteerd, momenteel een bewezen en noodzakelijk alternatief voor fossiele brandstoffen en zal deel uitmaken van het energielandschap van deze eeuw. Candriam erkent echter dat tegenover de voordelen van kernenergie in termen van beperking van de klimaatverandering en voorzieningszekerheid aanzienlijke veiligheids-, milieu- en beveiligingsrisico's staan.

2.3.6.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

In ons beleid worden twee verschillende drempels gehanteerd voor de uitsluiting van ondernemingen die actief zijn in de productie van kernenergie, afhankelijk van de regio.

Voor **Ontwikkelde markten** sluiten wij alle ondernemingen uit die direct of indirect meer dan 30% van hun inkomsten halen uit de winning, omzetting en verrijking van uranium om splijtstof te produceren, de bestraling van de splijtstof in een kernreactor en/of de opwerking/verwijdering van gebruikte splijtstof en ander kernafval.

Deze drempel daalt tot 5% voor bedrijven die actief zijn in de **Emerging Markets**, gegeven:

- het risico dat kernenergie wordt geproduceerd in landen met kernwapens en met een lagere mate van politieke stabiliteit, hetgeen het vermogen van de regering om nucleair materiaal veilig te stellen zou kunnen aantasten;
- de lagere normen inzake openbaarmaking van de gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van het vermogen van de onderneming om de specifieke risico's van de productie van kernenergie te beheren, hetgeen van cruciaal belang is, in combinatie met een beperkte toegang van de plaatselijke gemeenschappen tot onbevooroordeelde informatie.

2.3.7. Palmolie

2.3.7.1. De aanpak van Candriam

Candriam erkent dat de productie, de verwerking, de verkoop en/of het gebruik van palmolie een zeer complexe waardeketen heeft en in verband wordt gebracht met ontbossing (inclusief landontginning, omschakeling van veengebieden) en verlies van biodiversiteit wereldwijd. Ontbossing in verband met palmolie toeleveringsketens resulteert in verwoestende milieueffecten zoals: bosverlies en het verlies van habitatdieren (bijvoorbeeld Aziatische neushoorns, olifanten, tijgers en orang-oetans), met name in Zuidoost-Aziatische regio's waar 85% van de mondiale palmolieproductie vandaan komt. Er zijn ook verschillende meldingen van gevallen van dwangarbeid en kinderarbeid in de palmolievalueketens, vanaf het niveau van de plantages, fabrieken en raffinaderijen tot de fabricage van levensmiddelen en/of non-food producten.

Desondanks erkent Candriam dat palmolie een ingrediënt van onschatbare waarde blijft in diverse voedingsmiddelen en niet-voedingsproducten, gezien de relatief hoge opbrengsten in vergelijking met andere oliegewassen. Met palm kan tot 20 keer zoveel olie per hectare worden geproduceerd als met andere oliegewassen.⁶ Zij is goed voor ongeveer 40% van de huidige mondiale jaarlijkse vraag naar plantaardige olie als voedingsmiddel, diervoeder en brandstof.⁷

Candriam beschouwt palmolieproducenten en -distributeurs als ondernemingen die hoofdzakelijk **produceren, produceren, of distribueren/verkop** van oliepalmproducten. Alle ondernemingen waarvan de bedrijfsactiviteiten hoofdzakelijk palmolie verbruiken of gebruiken voor de productie of als **ingrediënten** in eindproducten die zij verkopen, worden als kopers beschouwd.

2.3.7.2. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

De blootstelling van de onderneming aan controverses over palmolie in verband met ontbossing en/of biodiversiteit wordt systematisch beoordeeld op basis van verschillende elementen die garanties bieden voor duurzame productie- en consumptiepraktijken van palmolie. Deze elementen omvatten:

1. De totale inkomsten uit de productie, distributie en ingrediënten van palmolie,
2. RSPO-lidmaatschap/ lidmaatschap,
3. Percentage gecertificeerde palmolie, en
4. De aanwezigheid van ontbossingsbeleid.

Wij erkennen dat de doeltreffendheid en de geloofwaardigheid van de duurzame certificering van palmolie door sommige belanghebbenden in twijfel zijn getrokken; een dergelijke certificering dient immers slechts als instrument in de due diligence-toolkit van de leveringsketen. Daarom zijn de bovenstaande elementen primaire criteria, die echter niet volledig zijn. **Wij integreren ook aanvullende controles op basis van een inspanningsbenadering bij de beoordeling van de blootstelling van de met palmolie verbonden onderneming aan controverses over landgebruik en biodiversiteit en hun algemene due diligence.** Wij delen de betrokkenheid van de ondernemingen in twee categorieën in:

Ons beleid sluit producenten en distributeurs uit die:

- geen RSPO-lid zijn en 0-5% inkomsten uit palmolie halen, terwijl zij minder dan 20% RSPO-gecertificeerde palmolie hebben en geen ontbossingsbeleid voeren.
- geen RSPO-lid zijn en meer dan 5% inkomsten uit palmolie halen, terwijl zij minder dan 50% RSPO-gecertificeerde palmolie hebben en geen ontbossingsbeleid voeren.

⁶ <https://ourworldindata.org/palm-oil>

⁷ <https://publications.jrc.ec.europa.eu>

Ons beleid sluit kopers uit die geen RSPO-lid zijn en meer dan 5% inkomsten halen uit palmolie met minder dan 50% gecertificeerde palmolie en geen ontbossingsbeleid.

Merk op dat wij systematisch ondernemingen uitsluiten die duidelijk afhankelijk zijn van palmolie, maar geen melding maken van hun afhankelijke inkomsten, noch van het percentage gecertificeerde palmolie, noch van hun ontbossingsbeleid.

Naast dit beleid wordt de blootstelling van een bedrijf aan palmoliegerelateerde activiteiten ook geëvalueerd op basis van de relevante controverses waarbij het bedrijf betrokken zou zijn geweest, en de respons van het bedrijf bij het aanpakken, verzachten en verhelpen van de genoemde controverses. Dit alles zorgt voor een extra screeninglaag voor bedrijven die onder de dekking van Candriam vallen.

Daarnaast wordt in de op normen gebaseerde analyse bijzondere aandacht besteed aan mogelijke schendingen van de milieu- en mensenrechtenbeginselen van het Global Compact in verband met de activiteiten van bedrijven die met palmolie in aanraking komen.

3. Evaluatieproces en uitvoering

Het onderzoeks- en evaluatieproces omvat drie belangrijke stappen:

3.1. Identificatie van betrokkenheid van de onderneming bij controversiële activiteiten

Het ESG-team van Candriam voert interne analyses uit om de betrokkenheid van bedrijven bij controversiële activiteiten die onder ons beleid vallen, te identificeren. Onze ESG-analisten gebruiken verschillende bronnen voor hun analyse, waaronder informatie van externe onderzoeksleveranciers, mediabronnen en NGO's om de betrokkenheid van ondernemingen te verifiëren.

3.2. Beoordeling van de betrokkenheid van de onderneming bij controversiële activiteiten

De betrokkenheid van de onderneming bij een bepaald gebied van controversiële activiteiten wordt beoordeeld aan de hand van een aantal parameters die betrekking hebben op de volgende variabelen:

- **Soort betrokkenheid:** voor elke geanalyseerde onderneming wordt gekeken naar het soort betrokkenheid (direct of indirect) (bv. eigenaars en exploitanten, fabrikanten/producenten, detailhandelaren/leveranciers, levering van ondersteunende producten of diensten);
- **Niveau van betrokkenheid:** op basis van de drempelbenadering die op elk type controversiële activiteit wordt toegepast, worden de inkomsten uit of de productiecapaciteit van dergelijke activiteiten doorgaans gebruikt als belangrijkste indicator van betrokkenheid;
- **Verantwoordelijk beleid:** voor sommige controversiële activiteiten is het, naast het type en het niveau van betrokkenheid, ook belangrijk na te gaan hoe de onderneming haar potentieel controversiële activiteiten benadert en beschouwt. Daarom zijn de aanwezigheid (of afwezigheid) van een relevant en gericht verantwoord beleid dat de betrokkenheid van het bedrijf bij een activiteit erkent, alsmede het bestaan van systemen en praktijken die ervoor zorgen dat het bedrijf op verantwoorde wijze te werk gaat, cruciale elementen bij de beoordeling.

3.3. Eindoordeel over betrokkenheid

Het doel van deze laatste stap is om op basis van de drie bovengenoemde variabelen te beslissen over de aanvaardbaarheid van de betrokkenheid van een onderneming bij een of meer controversiële activiteiten. Ondernemingen die de aanvaardbare niveaus overschrijden, worden uitgesloten van de belegging in die portefeuille.

4. Op normen gebaseerde analyse

De op normen gebaseerde analyse bepaalt voor elk van de hoofdcategorieën of een bedrijf voldoet aan de 10 beginselen van het Global Compact van de Verenigde Naties: **Mensenrechten (HR)**, **Arbeid (L)**, **Milieu (ENV)** en **Corruptiebestrijding (COR)**.

Informatie over actuele, verdachte en/of gerelateerde incidenten of schendingen van internationale normen wordt verzameld via extern onderzoek in combinatie met interne analyses door onze ESG-analisten.

Nadat eventuele schendingen van de Global Compact-beginselen zijn vastgesteld, gebruikt de analyse verschillende parameters om de ernst en de omvang van de schendingen te evalueren:

- **Temporele nabijheid:** wanneer vond het incident plaats en hoe lang duurde het?
- **Magnitude:** welke financiële kosten en milieuschade houden verband met het incident?
- **Geloofwaardigheid:** gaat het incident gepaard met beschuldigingen, gerechtelijke procedures, enz.
- **Herhaling:** is dit een eenmalig incident of is er bewijs van herhaalde incidenten over een bepaalde periode?

Ook wordt de nadruk gelegd op de reactie van een bedrijf wanneer zich een incident voordoet. Een onderneming die positieve, verantwoordelijke maatregelen neemt om ervoor te zorgen dat toekomstige inbreuken zich niet meer voordoen, wordt gunstiger beoordeeld dan een onderneming die haar verantwoordelijkheid niet erkent en/of geen corrigerende maatregelen neemt.

Op basis van deze informatie en overeenkomstig het hierboven beschreven evaluatiekader wordt de kleurcode als volgt bepaald voor elk van de vier hoofdcategorieën.

Groene	- Geen bewijs van herhaalde of significante schendingen van de beginselen van het Global Compact
Oranje	- Bewijs van herhaalde schendingen van de beginselen van het Global Compact, maar deze lijken niet significant; of - Bewijs dat de beginselen van het Global Compact belangrijk zijn, maar deze lijken niet repetitief te zijn; of - Bewijs van herhaalde schendingen van de beginselen van het Global Compact, maar het bedrijf heeft passende corrigerende maatregelen/acties genomen
Rood	-bewijs van herhaalde en significante schendingen van de beginselen van het Global Compact en de organisatie heeft geen passende reactie/gedragingen

De analyse vindt plaats op twee niveaus:

1. **Red Flag**, het bredere niveau van op normen gebaseerde uitsluitingen, gericht op het identificeren van ondernemingen met ernstige tot zeer ernstige controverses in termen van impact, duur, frequentie en/of gebrek aan reactie van het management van de onderneming. Aangezien deze lijst gericht is op de mate van controverses, ongeacht het domein van de controverses, gaat zij verder dan de tien UN Global Compact-beginselen en omvat zij alle wezenlijke ongunstige bedrijfspraktijken.
2. **Out List**, een beperktere lijst van uitgesloten bedrijven, gericht op een striktere interpretatie van schendingen van UN Global Compact, zoals beoordeeld door de ESG-analisten van Candriam.

5. Extra uitzichten

5.1.1. Biodiversiteit

5.1.1.1. De aanpak van Candriam

Candriam erkent het belang van biodiversiteit en haar sleutelrol in verschillende sectoren. Omdat de acties van bedrijven die te maken hebben met biodiversiteit aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor onze planeet en het menselijk welzijn, heeft Candriam biodiversiteit volledig ingebed in haar ESG-kaders.

Bij de beoordeling van de belanghebbenden en het bedrijfsmodel wordt rekening gehouden met de biodiversiteit. Activiteiten met een negatief effect op de biodiversiteit, bijvoorbeeld oliezanden in de sector Olie & Gas, zullen een lagere score krijgen op de blootstelling van het bedrijfsmodel aan belangrijke duurzame uitdagingen, die de uiteindelijke beslissing van het bedrijf zullen beïnvloeden. De analyse van de belanghebbenden zal ook dit aspect omvatten in termen van het gedrag van het bedrijf en de strategie van het bedrijf beoordelen om de biodiversiteit van het gebied tijdens zijn activiteiten te behouden. Voorts wordt de nadruk op biodiversiteit in de sectorale modellen aangepast aan de materiële relevantie ervan. Zo spelen in sectoren als olie & gas en metalen & mijnbouw kernprestatie-indicatoren met betrekking tot biodiversiteit een belangrijke rol in het ESG-sectormodel. Bedrijven met negatieve effecten krijgen in ons kader een negatieve score.

De op normen gebaseerde analyse van Candriam, gebaseerd op de 10 beginselen van de United Nations Global compact, houdt ook rekening met biodiversiteit in de pijler "Milieu". Vastgestelde significante en herhaalde schendingen van het Global Compact, waaronder biodiversiteit, worden bestraft en uitgesloten.

5.1.2. Doodstraf

De bestraffing van misdaden met de doodstraf is wereldwijd een controversieel onderwerp. Er zijn verschillende verdragen die betrekking hebben op de afschaffing van deze praktijk; het belangrijkste daarvan is het tweede facultatieve protocol bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, dat op 15 december 1989 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties is aangenomen. De bedoeling van het protocol is weer te geven dat de doodstraf afbreuk doet aan het recht op leven en op vrijwaring van foltering of wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing, overeenkomstig de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, die in 1948 door de VN is aangenomen. Voorts wordt geoordeeld dat de doodstraf onomkeerbaar en discriminerend is en soms wordt toegepast in rechtsstelsels die geen eerlijk proces en het primaat van de rechtsstaat garanderen.

Candriam erkent de bezorgdheid van de internationale gemeenschap en steunt de letter en de geest van het Tweede Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. Of een land het protocol heeft ondertekend, wordt derhalve gecontroleerd als onderdeel van het reguliere duurzaamheidsonderzoek van landen.

Candriam past geen expliciete uitsluiting toe op basis van het standpunt van een land inzake de doodstraf. Onze aanpak houdt rekening met de vraag of een land het Tweede Facultatieve Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten heeft geratificeerd, en dit maakt

deel uit van de score voor het thema politieke en burgerrechten binnen de pijler sociaal kapitaal van de Candriam-landenevaluatiemethode.

5.1.3. Bont

Candriam erkent dat de bontindustrie is blootgesteld aan mogelijke risico's in verband met de bescherming van bedreigde diersoorten, dierenwelzijn en milieuverontreiniging.

Kwesties in verband met het gebruik van bont worden meegenomen in Candriam's op normen gebaseerde en algemene ESG-beoordeling van een bedrijf wanneer deze relevant en van toepassing zijn.

Bedrijven die producten produceren waarbij zeldzame, bedreigde of kwetsbare dier- en plantensoorten (waaronder bont) worden gebruikt, krijgen in het ESG-kader van Candriam een zeer negatieve score. Vastgestelde schendingen van het Global Compact, met name op milieugebied, worden ook bestraft.

5.1.4. Landroof

Landroof is het kopen of pachten van grote stukken land, meestal in ontwikkelingslanden, door investeerders (landen of bedrijven) om de voedselvoorziening op lange termijn veilig te stellen, biobrandstoffen te produceren of voor speculatieve doeleinden.

Een van de meest directe gevolgen van landroof is verminderde voedselzekerheid in de ontwikkelingslanden en het ontwrichtende effect op lokale gemeenschappen, met name op kleinschalige voedselproducenten, aangezien uit onderzoek is gebleken dat veilige toegang tot land armoede en honger kan verminderen.

Candriam beschouwt landroof als een controversieel onderwerp vanwege de gevolgen ervan voor lokale gemeenschappen in ontwikkelingslanden (toegang tot land; armoede, honger). Candriam beoordeelt "landroof" reeds in het onderdeel mensenrechten van haar op normen gebaseerde analyse. Er wordt onder meer rekening gehouden met de aanwezigheid van vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming van de getroffen grondgebruikers, de afwezigheid van schendingen van de mensenrechten en de transparantie van de contracten om de kwestie en het aantal getroffen personen te beoordelen.

In de op ESG-normen gebaseerde analyse van Candriam wordt een bedrijf uitgesloten van ESG-belegging als er zeer sterke aanwijzingen zijn voor herhaalde, significante en systematische schendingen van internationale normen en beginselen met betrekking tot de mensenrechten die verband houden met landroof.

5.1.5. Belastingontduiking

5.1.5.1. Definitie en algemene context

Onder belastingontduiking wordt doorgaans verstaan "illegale constructies waarbij de belastingplicht wordt verborgen of genegeerd, d.w.z. de belastingplichtige betaalt minder belasting dan hij wettelijk verplicht is te betalen door inkomsten of informatie voor de belastingdienst te verbergen" (OESO-definitie). Wij schatten dat op de gemiddelde Europese KMO ongeveer 23% vennootschapsbelasting betaalt, terwijl sommige multinationals minder dan 1% betalen. Dit is mogelijk omdat multinationale ondernemingen gebruik kunnen maken van mechanismen tussen de nationale belastingstelsels wanneer zij hun boekhouding van het ene naar het andere land verplaatsen. Naar schatting wordt 40% van de winst van multinationale ondernemingen aan belasting onttrokken.

De afgelopen vijf jaar kwam de strijd tegen belastingontduiking op gang door de onthullingen van herhaalde lekken en daarmee samenhangende journalistieke onderzoeken naar schandalen zoals Luxleaks of Panama Papers.

Candriam erkent dat belastingontduiking een belangrijke ESG-kwestie is waarbij alle sectoren betrokken zijn, met de nadruk op de financiële sector, en die bedrijven blootstelt aan aanzienlijke gevolgen, zoals boetes of aansprakelijkheid.

Met belastingontduiking wordt rekening gehouden in Candriam's op normen gebaseerde analyse en algemene ESG-beoordeling van een bedrijf waar dit relevant en van toepassing is. Bedrijven die belastingen ontduiken krijgen een zeer negatieve score in de ESG-analyse van Candriam. Vastgestelde inbreuken op het Global Compact, met name inbreuken op het gebied van corruptie en bestuur, worden ook bestraft.

5.1.6. Giftige stoffen voor het milieu en de menselijke gezondheid

Een "toxische stof" wordt gedefinieerd als elke chemische stof of elk mengsel dat schadelijk kan zijn voor het milieu en voor de menselijke gezondheid, gezien de hoge mate van onderlinge afhankelijkheid tussen de menselijke gezondheid en het natuurlijke milieu. Het effect van toxische stoffen hangt af van de dosis en de blootstelling.

Volgens de definitie van het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) zijn toxische stoffen schadelijke stoffen en gevaarlijk afval, waaronder:

- Persistente, bioaccumulerende en toxische stoffen (PBT's);
- Chemische stoffen die kankerverwekkend of mutageen zijn of die het voortplantings-, endocriene, immuun- of zenuwstelsel aantasten;
- Chemicaliën die onmiddellijk gevaar opleveren (acuut giftig, explosieven, bijtende stoffen);
- Chemische stoffen die wereldwijd aanleiding geven tot bezorgdheid, zoals persistente organische verontreinigende stoffen (POP's), broeikasgassen en stoffen die de ozonlaag afbreken (ODS);
- Afval in de gezondheidszorg;
- E-afval.

Candriam erkent dat giftige stoffen schadelijk zijn voor het milieu en de menselijke gezondheid. Vanwege de grote verscheidenheid aan toxische stoffen die in de bedrijfsactiviteiten worden gebruikt, houdt Candriam in alle stadia van het ESG-bedrijfsanalyseproces rekening met het gebruik ervan en met de gevolgen van de risico's die aan het gebruik ervan verbonden zijn.

In de bedrijfsmodelanalyse van het ESG-proces wordt de blootstelling van bedrijfsactiviteiten aan toxische stoffen beoordeeld in drie van de vijf geanalyseerde belangrijke duurzame uitdagingen: Klimaatverandering, hulpbronnen en afval, en gezondheid en welzijn.

Bedrijven die een negatief effect hebben op de klimaatverandering vanwege de uitstoot van koolstof - een broeikasgas - komen in alle sectoren voor en krijgen een negatieve score.

In tegenstelling tot klimaatverandering is de verontreiniging door de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen meer sectorspecifiek: Bedrijven die verschillende verontreinigende stoffen in de atmosfeer, de bodem en de aquifer uitstoten, worden vaker bestraft in gevoelige sectoren zoals energie, waaronder bijvoorbeeld schaliegas of nutsbedrijven.

De duurzame uitdaging Gezond Leven & Welzijn maakt het mogelijk om bedrijven die door de aard van hun activiteiten kunnen bijdragen tot een toename van de prevalentie van ziekten, op de lijst te plaatsen en te sanctioneren. Sommige bedrijven in de sector Metaal & Mijnbouw lopen vooral risico bij de winning

van giftige stoffen als kwik of chroom, wat tot ernstige gezondheidsschade leidt, en krijgen daarom een negatieve score bij Gezond leven & welzijn.

In de stakeholderanalyse van Candriam's eigen ESG-kader wordt het vermogen van een bedrijf om zijn impact op het milieu en de menselijke gezondheid in zijn langetermijnstrategie te beheren, geëvalueerd. Candriam pakt het vrijkomen van giftige stoffen in het milieu aan door nitraten of zware metalen in het water en door atmosferische emissies (waaronder VOC's, So₂ en No_x) en ook door de verwijdering van gevaarlijk afval. Bijgevolg worden bedrijven die onderworpen zijn aan het gebruik en de vrijgave van giftige stoffen geanalyseerd op basis van hun vermogen om een op dit punt gericht kwaliteitsbeheer te voeren.

De energiesector wordt bijvoorbeeld geconfronteerd met emissies van giftige deeltjes zoals SO_x, NO_x, VOC's en benzeen, afkomstig van de raffinage- en chemische productieprocessen. Bedrijven die bij deze activiteiten betrokken zijn, worden beoordeeld op hun vermogen om deze atmosferische emissies te beperken.

De impact op de volksgezondheid komt aan bod in het stadium van de analyse van de productveiligheid, wanneer Candriam kijkt naar het voorkomen of wegnemen van ernstige bedreigingen voor de volksgezondheid en veiligheid die voortvloeien uit de consumptie/het gebruik of de verwijdering van het verkochte product. Zo identificeert en beoordeelt Candriam bedrijven in de chemiesector waarvan de inkomsten afkomstig zijn van zorgwekkende chemische stoffen zoals bisfenol A, ftalaten of fluorkoolstoffen.

Bij het uitvoeren van een op normen gebaseerde analyse van het bedrijf, filtert Candriam bedrijven eruit die in belangrijke mate en herhaaldelijk milieugerelateerde principes van het Global Compact van de Verenigde Naties hebben geschonden, onder meer door het vrijkomen van giftige stoffen. Candriam sluit ondernemingen uit die significant en herhaaldelijk betrokken zijn geweest bij:

- wanbeheer van giftige chemicaliën;
- wanbeheer van gevaarlijk en radioactief afval;
- ernstige vervuiling van lucht, water en bodem;
- ernstige vernietiging van de biodiversiteit.

5.1.6.1. Candriam Drempelwaarde Uitsluitingsniveau

Candriam behandelt het risico in verband met het vrijkomen van toxische stoffen in elke fase van de ESG-beoordeling van een bedrijf, alsook in de op normen gebaseerde analyse die voor ESG-beleggingen wordt gebruikt.

5.1.7. Waterverbruik

Candriam erkent dat bij de duurzaamheidsanalyse van ondernemingen rekening moet worden gehouden met milieu- en gemeenschapskwesties die verband houden met het intensieve gebruik van water. Wij beoordelen de waterintensiteit en de waterbeheersystemen van een onderneming als onderdeel van onze ESG-aanpak. Aangezien landbouw en intensieve landbouw verantwoordelijk zijn voor 70% van 's werelds waterverbruik, besteden wij extra aandacht aan waterrisico's in landbouwtoeleveringsketens. Sommige industriële processen zijn echter ook waterintensief en vereisen een sterk waterbeheer.

Aangezien water een algemeen gebruikte hulpbron is in de meeste economische sectoren, worden water en het gebruik ervan op soortgelijke wijze geanalyseerd als de uitstoot van broeikasgassen: wij analyseren zowel de waterintensiteit van de sector als van het bedrijf, alsmede de beheersystemen voor watergebruik van een bedrijf en de risico's in verband met watergebruik. Bedrijven met een hoog

waterrisico en slechte waterbeheersystemen scoren negatief in ons eigen ESG-analysekader en andere duurzame beleggingsstrategieën die wij mogelijk ontwikkelen.

Wanneer we waterintensieve bedrijfsactiviteiten identificeren, gaan we ook met bedrijven in gesprek om duurzamere bedrijfsbeheerstrategieën te bevorderen en de openbaarmaking van water te verbeteren.

In de op normen gebaseerde analyse wordt bijzondere aandacht besteed aan mogelijke inbreuken op de milieu- en mensenrechtenbeginselen van het Global Compact. Dit omvat activiteiten van bedrijven die blootstaan aan intensief watergebruik in gebieden met waterschaarste, conflicten met plaatselijke gemeenschappen over de toegang tot water en waterverontreiniging.

6. Bijlage

Controversiële wapens - Methodologie en gegevensverstrekkers

Om de blootstelling van emittenten aan controversiële wapens in kaart te brengen, werkt Candriam nauw samen met twee externe aanbieders, ISS Ethix en MSCI ESG.

ISS Ethix levert Candriam informatie over de blootstelling van bedrijven aan de meeste controversiële wapens (antipersoneelmijnen, clusterbommen, verarmd uranium, witte fosfor), met uitzondering van chemische en biologische wapens. ISS Ethix deelt de blootstelling van bedrijven in drie kleur gecodeerde categorieën in:

Signaal	Beschrijving
Rood	<ul style="list-style-type: none"> Geverifieerde betrokkenheid
Amber	<ul style="list-style-type: none"> Sterke aanwijzingen voor betrokkenheid Fragmentarische informatie over betrokkenheid
Groene	<ul style="list-style-type: none"> Betrokkenheid in het verleden Betrokkenheid buiten de toepasselijke definities om Geen betrokkenheid

Candriam sluit automatisch alle bedrijven uit die door ISS Ethix als "Amber" en "Red" zijn gemarkeerd. In het geval van een categorieverandering voor bedrijven die materiële gevolgen kan hebben voor onze portefeuilles, zal het ESG-team aanvullende analyses uitvoeren om meer inzicht te krijgen in de ratingverandering. Na hun analyse zal het ESG-team bepalen of het nieuwe ratingbesluit moet worden toegepast op alle portefeuilles van de onderneming. De lijst van verboden wapens wordt tweemaal per jaar bijgewerkt.

Wat chemische en biologische wapens betreft, gebruikt Candriam de informatie van MSCI ESG voor haar uitsluitingsfilters. Meer bepaald neemt Candriam de gegevens van MSCI ESG, % inkomsten van bedrijven in deze activiteiten, en past deze toe op de toepasselijke drempels.

Indien nieuwe blootstelling wordt vastgesteld voor bedrijven met een materieel effect op portefeuilles, kan het ESG-team een aanvullende analyse uitvoeren op het bedrijf alvorens de uitsluiting toe te passen.

Disclaimer

Dit document wordt louter ter informatie verstrekt. Het vormt geen aanbod tot aan- of verkoop van financiële instrumenten en houdt geen beleggingsadvies in. Het bevestigt ook geen enkele vorm van transactie, tenzij dit uitdrukkelijk werd overeengekomen. Hoewel Candriam de gegevens en bronnen in dit document zorgvuldig selecteert, kunnen fouten of omissies niet a priori worden uitgesloten. Candriam kan niet aansprakelijk worden gesteld voor directe of indirecte schade als gevolg van het gebruik van dit document. De intellectuele eigendomsrechten van Candriam moeten te allen tijde worden gerespecteerd, de inhoud van dit document mag niet worden gereproduceerd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Disclaimer: In het verleden behaalde resultaten van een bepaald financieel instrument of een bepaalde financiële index of een beleggingsdienst, of simulaties van in het verleden behaalde resultaten, of voorspellingen van toekomstige resultaten zijn geen betrouwbare indicatoren voor toekomstige resultaten. De bruto prestaties kunnen worden beïnvloed door commissies, honoraria en andere kosten. Prestaties uitgedrukt in een andere valuta dan die van het land van verblijf van de belegger zijn onderhevig aan wisselkoersschommelingen, met een negatief of positief effect op de winsten. Indien in dit document naar een specifieke fiscale behandeling wordt verwezen, hangt deze informatie af van de individuele situatie van elke belegger en kan zij veranderen.

Dit document vormt geen onderzoek op beleggingsgebied in de zin van artikel 36, lid 1, van de gedelegeerde verordening (EU) 2017/565 van de Commissie. Candriam benadrukt dat deze informatie niet is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen ter bevordering van onafhankelijk onderzoek op beleggingsgebied, en dat zij niet onderworpen is aan enige beperking die de uitvoering van transacties verbiedt vóór de verspreiding van onderzoek op beleggingsgebied.

Candriam raadt beleggers aan om op zijn website www.candriam.com het document “Essentiële Beleggersinformatie”, de prospectus en alle overige relevante informatie te raadplegen alvorens te beleggen in een van zijn fondsen, met inbegrip van de netto inventariswaarde. This information is available either in English or in local languages for each country where the fund's marketing is approved.

Specifieke informatie voor Zwitserse beleggers: De aangewezen vertegenwoordiger en betaalagent in Zwitserland is RBC Investors Services Bank S.A., Esch-sur-Alzette, bijkantoor Zürich, Bleicherweg 7, CH-8027 Zürich. Het prospectus, de essentiële beleggersinformatie, de statuten of in voorkomend geval het beheersreglement en de jaar- en halfjaarverslagen, telkens op papier, worden kosteloos ter beschikking gesteld bij de vertegenwoordiger en de betalingsgemachtigde in Zwitserland.

